

цифрового середовища може вимагати змін, щоб зберегти основні елементи живого існування вистави.

У підсумку сучасні медіаформати надають театральному мистецтву можливість привертати нових глядачів, зокрема молодше покоління, яке активно використовує YouTube та TikTok. Це дозволяє театру розширити свою аудиторію та залучити нові зацікавлені групи. Проте є технічна потреба створювати свій контент у коротших за театральний метраж форматах на платформах, де увага глядача обмежена. Використання медіаформатів може вимагати від театрів нових навичок та ресурсів, зокрема у сфері відеопродакшену та маркетингу. Також важливо вирішувати питання авторських прав і ліцензування контенту. Сучасні медіаформати ставлять перед театрами завдання постійного інноваційного розвитку, відкривають нові шляхи для залучення фінансування через рекламу, спонсорські контракти та пожертвування глядачів. Приємно, що театральне мистецтво знаходить можливості не розчинятись у сучасних формах, а використовувати їх собі на користь.

С. Масальський, Є. Хомицька, П. Конітець

СЦЕНІЧНА КУЛЬТУРА У «ФОКУСІ ПОСТМОДЕРНІСТСЬКОЇ СУЧАСНОСТІ»

S. Masalskyi, Y. Khomytska, P. Kopytets

STAGE CULTURE IN THE “FOCUS OF THE POSTMODERNIST MODERNITY”

Постмодернізм у сценічній культурі — це напрям, що виник наприкінці 1960-х рр. і досягнув свого піку розвитку в 1970–80-і рр. Сам термін «постмодернізм» був введений в обіг Жан-Франсуа Ліотаром у роботі «Стан постмодерну» (1979), у якій розроблялись ідеї «мовної гри». Уперше запропонована австрійцем Людвігом Вітгенштайном ідея полягала в тому, що різні групи людей використовують одну й ту саму мову по-різному, що, у свою чергу, може призвести до різних сприйнятів світу. Ця течія відносить нас до мистецтва ХХІ ст., руйнуючи стереотипи, ставлячи питання і не відповідаючи на них, змушуючи дивитися на речі під іншим кутом і перевертаючи світогляд або навіть хід думок. Для сучасних людей, часто замкнених у кордонах суб'єктивного мислення, постмодернізм стає справжнім челленджем. Він кидає нам виклик і часом може бути таким агресивним, що глядач або спостерігач відсторонюється від різких кроків сміливих авторів, а, можливо, навіть висловлює незадоволення чи обурюється.

Актуальність дослідження розвитку постмодернізму в театральному мистецтві, зокрема, та мистецтві в цілому і його впливу на аудиторію, є незперечною. Саме цей напрям мистецтва фокусує нас на всебічному розумінні реальності, яку стає дедалі складніше осмислити в еру прогресивних технологічних і соціальних змін, хаотичного існування й психологічних проблем. Ми намагалися пробратися в саму сутність постмодернізму, розглядаючи його вплив на театральне мистецтво, аби суб'єктивно і об'єктивно оцінити, спираючись на власні відчуття від вивченого, як ця фатальна течія може вплинути на аудиторію, на стан людини загалом. Ми прагнемо зрозуміти, які думки, моральні цінності і принципи, можливо, навіть почуття та емоції, направляють творити в цьому стилі.

Течія постмодернізму ідейно безпосередньо пов'язана зі скептицизмом, іронією та філософською критикою універсальних істин й об'єктивної реальності. Тому оптимізм модерністів, який домінував у довоєнному світі, стає неактуальним і застарілим. Постмодернізм змістив географічні акценти — світовий центр мистецтв

перемістився з Парижа до Нью-Йорка. Якщо модерністи фокусувалися на дизайні, ієрархії, майстерності, то постмодерністи цікавилися колажами, випадковістю, анархією, повторенням, тенденціями техно, панку, гранжу. У мистецтві настала доба провокативності та творення без усіляких меж.

Сутність постмодернізму — у постійній суперечливості, намаганні передати експерію, емоцію, відчуття через нечітку, не схожу ні на що форму. За Жаоном Миро, «мистецтво має походити з глибин несвідомого, оминаючи аналітичний розум».

Наприклад, оптичні ілюзії для досягнення тривожного та дезорієнтувального ефекту є пов'язаними з одним різновидом мистецтва постмодернізму — кінетичним (кінетика означає рух) у його зацікавленості естетичною стороною руху.

Стає зрозуміло, що постмодернізм зробив художнє мистецтво як ніколи вільним, нещадно порушуючи правила і канони (те саме кінетичне мистецтво, яке порушує звичну для нас статичність картин). А стертий бар'єр між високим мистецтвом і поп-культурою дозволив рекламі, шоу-бізнесу, повсякденним речам увійти в живопис. Часто насмішкуватий або навіть безглуздий постмодернізм кидає виклик обмеженням художнього смаку і стилям. Він дозволяє кожному створювати свій стиль і виносити його на публіку, сміливо називаючи що завгодно витвором мистецтва. Мистецьке має рух, актив, голі емоції або стан беземоційної присутності.

Постмодернізм любить свободу: свобода автора бути автором, свобода глядацької аудиторії споглядати, а часто і ставати співавтором, свобода самого витвору мистецтва змінювати свої властивості. І це дивовижно просто, але й доволі складно, і є справжнім челенджем для людини, яка і так зовсім заплуталася у світі, у самій собі та боїться загубитися в навмисно створеному хаосі.

Постмодернізм порушує стереотип про «прекрасне мистецтво», тобто таке, яке приносить естетичне задоволення і те саме відчуття прекрасного. Прекрасне теж стає об'єктом суб'єктивної оцінки, але є спільною думка, що мистецтво є самим життям, ворухінням думки, різкістю і непостійністю емоції, стабільністю стану, руху тіла і техніки, і існує воно, чи краще сказати, живе, саме зараз, і не важливо, що завтра воно зникне, адже завтра буде іншим.

Постмодернізм сприяє утвердженню відчуття нескінченної гри та всіляких досліджень з формою і змістом, де немає місця абсолютним поняттям, таким як «беззаперечне добро» чи «абсолютна краса».

Постмодернізм у театрі. Постмодерний театр — недавнє явище у світовому театрі, що походить із постмодерної філософії, яка зародилася в Європі в середині ХХ ст. Більшість постмодерних постановок зосереджено на підкресленні помилковості певної істини, натомість спостерігається захоочення аудиторії до досягнення її власного індивідуального розуміння.

Таким чином, по суті, театр постмодерну порушує питання, а не намагається надати відповіді. Очевидно, що постмодерністська вистава існує в якійсь іншій системі координат, яка руйнує класичний естетичний порядок та виводить за рамки поезики не тільки реалізму, але й модернізму.

Однією з ключових відмінностей між класичним і постдраматичним театрами постає їхнє ставлення до тексту. У класичному театрі текст виступає основою, яку інтерпретують. У постдраматичному театрі текст відкидається як головна домінанта, що надає велику свободу в роботі з матеріалом: його можна розчленувати, перемонтувати, поєднувати з іншими фрагментами.

Постдраматичний театр спрямований на створення простору для глядачів, де вони можуть вільно розуміти події вистави згідно зі своїм власним досвідом і багажем знань. У цьому театрі часто не тільки працюють режисер, а й драматург і літературний консультант, хоча українська мова не має відповідного розмежування цих ролей. Постдраматичний театр відомий також за його «монтажем», де фрагменти можуть бути вмонтовані з різних джерел, щоб створити нові значення та асоціації.

Прикладом може бути Театр Хайнера Мюллера, не звичний нам психологічний театр, а театр відсторонений, що продовжує в чомусь традиції Брехта. У ньому наявні елементи експресіонізму, сюрреалізму, абсурду. Гамлет-машина. Щоб зруйнувати устояне сприйняття шекспірівського сюжету, Мюллер шокує публіку власним тлумаченням класичних образів: нафарбований Гамлет-Раскольников у вигляді повії, Офелія в інвалідному кріслі. Людина в п'єсах Мюллера — не хороша і не погана, не розумна і не дурна: вона частина і рушійна сила, — в одному ряду із землетрусом, атомною бомбою, епідемією. І сама ж — перша жертва руйнування.

Отже, театр постмодернізму — це синтез різних напрямів, художніх мов мистецтва, розмиття меж між ними. Це відхід від розрізнення масової та елітарної культури, авторства та сприйняття, а також постановка питання про відносність істини й цінностей. Театр постмодернізму характеризується недовірою до авторитетів, деконструкцією традиційних уявлень і грою з іронією.

Отже, постмодерністські горизонти в сценічній культурі, як і в мистецтві в цілому, ставлять під питання саме мистецтво, що це таке, хто його творить і навіщо. У процесі дослідження цієї течії стає зрозуміло, що автором може бути хто завгодно: мистецтво особистості залишиться мистецтвом, незважаючи на суб'єктивність оцінки витвору. Більшість постмодерних постановок зосереджено на підкресленні помилковості певної істини, натомість аудиторія заохочується до досягнення власного індивідуального розуміння.

Таким чином, по суті, театр постмодерну порушує питання, а не намагається надати відповіді.

А. Євтушенко

АКТОРСЬКЕ МИСТЕЦТВО: ПСИХОЛОГІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗУМІННЯ ЛЮДСЬКОЇ ПРИРОДИ, ЕМОЦІЙ, МОТИВАЦІЙ

A. Yevtushenko

ACTING ART: PSYCHOLOGY AS A TOOL OF UNDERSTANDING HUMAN NATURE, EMOTIONS, MOTIVATION

Вивчення психології дозволяє актору більш вірогідно та глибше втілювати персонажів, розкривати їхні внутрішні конфлікти та емоційні стани. Розуміння психології також поліпшує акторські навички у взаємодії з колективом і режисером, сприяючи створенню реалістичних та переконливих вистав.

Артист нерозривно пов'язаний з космосом, він — частинка іншої свідомості, і чим точніше його попадання в образ, чим психологічно тонший його зв'язок із космосом. Дійсно, акторська творчість і психологія перебувають у постійному переплетенні, творча особистість здатна лише тоді розкриватися і досягати результатів, коли ґрунтується на законах психології. Для відтворення образу на сцені виконавцеві як мінімум необхідні знання загальної, вікової, соціальної психології, психології особистості та, зрозуміло, психології сценічного мистецтва та творчості